

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет культури і мистецтв

Кафедра музичного мистецтва

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО
ПРОЦЕСУ ДИТЯЧОГО ДУХОВОГО ОРКЕСТРУ ШКОЛИ
МИСТЕЦТВ**

**Кваліфікаційна робота (проект)
пояснювальна записка
на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”**

Виконав: студент
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійної (наукової)
програми Музичне мистецтво
Лелеко Микола Миколайович

Керівник доцентка Чехуніна А.О.

Рецензент професор Левченко М.Г.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Організація дитячого духового оркестру школи мистецтв	7
1.1. Дитячий духовий оркестр: поняття та склад	7
1.2. Обов'язки керівника дитячого духового оркестру школи мистецтв та планування його діяльності	10
РОЗДІЛ 2. Основні засади підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв	14
2.1. Форми навчально-виховної роботи з дитячим духовим оркестром школи мистецтв	14
2.2. Оркестрові репетиції, як засіб підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв	18
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27
ДОДАТКИ	
Додаток А. Склад духового оркестру Станіславської школи мистецтв.....	31
Додаток Б... Репертуар дитячого духового оркестру Станіславської школи мистецтв.....	32
Додаток В... Афіша.....	33
Додаток Г. Сценарій концерту.....	34

ВСТУП

Музичне мистецтво є важливим засобом формування духовно розвиненої, вихованої, освіченої та свідомої особистості, оскільки сприяє формуванню її морально-естетичних цінностей та культури поведінки. У вихованні дітей різного віку музичному мистецтву надано провідну роль, проте в умовах сучасності, на нинішньому етапі розвитку вітчизняної системи освіти, музичне мистецтво втрачає свої провідні позиції у даному питанні. Незважаючи на наявність дисциплін художньо-естетичного циклу у системі шкільної освіти, у загальноосвітніх навчальних закладах їм приділяється недостатньо уваги, зокрема, музичному мистецтву. Задля заповнення прогалин у такому важливому аспекті системи освіти та виховання підростаючого покоління та сучасної молоді, існують різноманітні позашкільні спеціалізовані мистецькі навчальні заклади: школи естетичного виховання, до структури яких входять хореографічні, художні, хорові, музичні школи, центри та будинки дитячої та юнацької творчості, школи мистецтв тощо.

Діяльність спеціалізованих мистецьких навчальних закладів спрямована на досягнення певної мети, що полягає у художньо-естетичному розвитку підростаючого покоління, у розкритті та розвитку їх творчих здібностей та талантів, у набутті знань та практичних творчих навичок у галузі мистецтва та культури. Основні положення щодо діяльності та завдань таких навчальних закладів, що забезпечують початкову мистецьку освіту відображено у положенні Міністерства культури України «Про мистецьку школу» [30]. Окрім цього державного нормативно-правового акту, діяльність початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів та шкіл естетичного виховання регламентується низкою й інших, серед яких Закон України «Про освіту» [31], закон України «Про позашкільну освіту» [32],

затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Перелік типів позашкільних навчальних закладів» [29].

Одним із видів творчої діяльності у позашкільних спеціалізованих мистецьких навчальних закладах є участь дітей у духовому оркестрі. Участь у оркестровому колективі та колективне музикування відіграє значну роль у формуванні музичної культури дітей та юнацтва, становленні їх виконавської техніки та художнього сприйняття, а також сприяє розвитку музичних здібностей та навичок, слухового сприйняття та художньо-образного мислення. Окрім вищезазначеного, творча діяльність у колективі сприяє вихованню особистісних якостей дитини, відповідальності та уміння вчитись та працювати у колективі.

Дослідженням питання організації, підготовки та діяльності оркестрових колективів, в тому числі дитячих, займались такі науковці як І.О. Барсова [4], Г.Л. Бродський [6], С.П. Бублей [7], А.В. Гладких [9], В.П. Лапченко [22], І.Г. Лаптев [21], О.М. Нежинський [25], Д.Р. Рогаль-Левицький [33], Л.В. Шемет [39], Є.Є. Юцевич [40] та інші.

Сучасний стан та позиція дисципліни «Музичне мистецтво» у системі освіти України, зростаючий інтерес до проблеми музичного виховання та розвитку дітей в системі загальної та позашкільної освіти, а також активний інтерес вітчизняних дослідників до окресленої проблематики обумовлюють **актуальність** обраної нами теми дослідження **«Особливості організації навчально-виховного процесу дитячого духового оркестру школи мистецтв»**.

Мета дослідження – розглянути особливості підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв.

Об’єкт дослідження – дитячий духовий оркестр школи мистецтв.

Предмет дослідження – особливості підготовки дитячого духового оркестру, його склад та форми навчально-виховної роботи з ним.

Відповідно до мети було визначено такі завдання дослідження:

1. розглянути поняття «дитячий духовий оркестр» та ознайомитись із відомостями про склад дитячого духового оркестру школи мистецтв;

2. розглянути основні обов'язки керівника дитячого духового оркестру школи мистецтв та етапи планування його діяльності;

3. проаналізувати основні форми навчально-виховної роботи з дитячим духовим оркестром школи мистецтв;

4. визначити роль оркестрової репетиції у процесі підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв.

У процесі роботи над дослідженням було застосовано наступні **методи**:

– *теоретичний та описово-аналітичний методи*, що використовувались при опрацюванні педагогічної літератури за темою дослідження;

– *емпіричний* – при узагальненні власного досвіду роботи з дитячим духовим оркестром Станіславської школи мистецтв;

– *компаративний* – при порівняльному аналізі форм навчально-виховної роботи з дитячим духовим оркестром школи мистецтв.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що матеріали даної роботи можуть бути використані для підготовки до занять на духових відділах шкіл мистецтв («Духовий оркестр», «Ансамбль», «Спеціальний музичний інструмент»), підготовки лекцій, рефератів, курсових робіт. Основні положення дослідження можуть бути використаними для написання методичних розробок, рекомендацій під час викладання методики фахових дисциплін під час викладання методики фахових дисциплін у спеціалізованих закладах середньої та вищої освіти музичного спрямування

Наукова новизна дослідження полягає у спробі узагальнити досвід роботи з дитячим духовим оркестром Станіславської школи мистецтв, узагальнити відомості щодо шляхів та особливостей

підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв до концертної діяльності.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження обговорено й схвалено на засіданні кафедри Музичного мистецтва (листопад 2020). Основні положення і результати дослідження було оприлюднено на XI Усеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми музичної освіти в системі вищої школи» (м. Херсон, 30 жовтня 2020). Статтю «Форми навчальної роботи з дитячим духовим оркестром школи мистецтв» з обраної нами теми дослідницької роботи було надруковано в альманасі Херсонського державного університету «Магістерські студії» (Херсон 2020).

Структура роботи – робота складається зі вступу, двох розділів, чотирьох підрозділів, висновків, списку використаної літератури, додатків та містить 33 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИТЯЧОГО ДУХОВОГО ОРКЕСТРУ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ

1.1. Дитячий духовий оркестр: поняття та склад.

Оркестр – це «колектив музикантів-інструменталістів, об'єднаних для спільного виконання різних за характером музичних творів» [41, с.186]. У дитячому оркестрі музикантами-інструменталістами виступають діти та молодь. В залежності від приналежності музичних інструментів, що входять до складу оркестра, до тієї чи іншої групи виокремлюють такі різновиди оркестру: симфонічний, естрадний, народних інструментів, шумовий, струнний, духовий тощо. *Духовий оркестр* складається з металевих та дерев'яних духових інструментів та інструментів ударної групи. За складом духовий оркестр буває малий мідний, малий мішаний та великий мішаний. Узагальнюючи вищезазначене дамо визначення поняття: «*дитячий духовий оркестр*» – це один із видів дитячого колективного музикування, під час якого діти виступають музикантами-інструменталістами, які на духових інструментах виконують музичні твори, що відповідають їх віковим та виконавським здібностям.

Дитячий духовий оркестр має певні специфічні особливості. З огляду на різні причини, не всі діти мають можливість виступати в якості виконавців-солістів, проте кожна дитина, що грає на духовому інструменті стає оркестрантом, що дозволяє їй відчувати свою значимість та важливість того, що вона робить у оркестровому колективі.

Як вже було зазначено вище до складу духового оркестру входять мідні, дерев'яні та ударні інструменти. До групи *мідних інструментів* відносяться корнети Сі-бемоль I-II, альти Мі-бемоль I-II, які часто замінюють валторнами, тенори Сі-бемоль I-II, баритон та баси I-II. Мідні

інструменти становлять основу духового оркестра, що пояснюється їх численністю у складі оркестрового колективу, тембровою однорідністю та широким діапазоном. У розвинених оркестрових колективах до групи мідних духових інструментів впроваджуються валторни, тромбони та труби, за рахунок яких оркестр розширюється. Якщо кількість цих музичних інструментів у загальному складі оркестру переважає, то їх об'єднують у групу характерних мідних інструментів.

Група *дерев'яних інструментів* складається з флейт, кларнетів, гобоїв або фаготів, а також саксофонів (альт або тенор).

Ударні інструменти налічують малий барабан, великий барабан та тарілки, а також бубен, ксилофон, трикутник, дзвіночки, литаври тощо.

Розрізняють два види духового оркестру: малий та великий. Також виокремлюють середній духовий оркестр. Різниця між малим та середнім полягає у більшій кількості оркестрових партій та виконавців в останньому.

Малий духовий оркестр зазвичай складається з 16-30 виконавців. Інструментальний склад малого оркестру не є сталим та може варіюватися. Зазвичай до малого духового оркестру входять наступні музичні інструменти: флейта або мала флейта (1), кларнет Мі-бемоль (1) та кларнети Сі-бемоль I, II, III (3-4), саксофони альт Мі-бемоль (1) та тенор Сі-бемоль (1), валторни Фа I, II (2), труби Сі-бемоль I, II (1-2), тромбони I, II, III (1-3), альти Мі-бемоль I, II або валторни (2), корнети Сі-бемоль I, II (2, 4), тенори Сі-бемоль I, II, III (2-3), баритон Сі-бемоль (1), бас I (1), бас II (1-2), ударні (2-3).

Існують наступні приклади малих духових оркестрів:

1. Духовий оркестр з флейти, кларнету Мі-бемоль та кларнетів Сі-бемоль I, II без валторн, труб та тромбонів;
2. Духовий оркестр з однією трубою Сі-бемоль, без валторн та тромбонів;

3. Духовий оркестр з двома валторнами, однією трубою, без тромбонів;

4. Духовий оркестр з двома валторнами, двома трубами та без тромбонів;

5. Духовий оркестр з двома валторнами, без труб та тромбонів;

6. Духовий оркестр з двома валторнами, однією трубою та одним тромбоном;

7. Духовий оркестр з валторнами, трубами та тромбонами та інші.

Кількість музичних інструментів великого духового оркестру значно перебільшує їх кількість у складі малого. Відповідно збільшується число оркестрантів та оркестрових партій. Характерною рисою великого духового оркестру є використання парного складу флейт, гобоїв, фаготів, великої кількості кларнетів, 3 тромбони та 4 валторни. До складу великого духового оркестру також можуть бути включені альтовий гобой, басовий кларнет, саксофон та труби III. Особливістю групи ударних є використання литавр. Приблизний склад великого духового оркестру виглядає наступним чином: флейта та мала флейта (2-3), гобої (1-2), кларнети Сі-бемоль I (4-6), кларнет Мі-бемоль (1), кларнети Сі-бемоль II-III (4-6), фаготи I-II (2), валторни Фа I, II, III, IV (4), тромбони (3), литаври (1) та інші ударні (2-3), труби Сі-бемоль I-II (2), труба Сі-бемоль III (1), корнети Сі-бемоль I (2-3) та корнети Сі-бемоль I-II (2), саксофони: сопрано Сі-бемоль (1), альти Мі-бемоль I-II (2), тенори Сі-бемоль I (1-2) та II-III (2), баритони (1-2), баси I (1-2) та II (2-3). Великий духовий оркестр призначений для виконання складних творів великих форм. Склад великого духового оркестру може варіюватись в залежності від характеру твору та його музичної фактури.

Середній духовий оркестр складається із 30-32 виконавців, що перевищує кількість оркестрантів у малому духовому оркестрі, проте їх кількість є меншою за кількість учасників великого духового оркестру [35].

Отже, «дитячий духовий оркестр» – це один із видів дитячого колективного музикування, під час якого діти виступають музикантами-інструменталістами, які на духових інструментах виконують музичні твори, що відповідають їх віковим та виконавським здібностям. До складу духового оркестру входять мідні (корнети, альти, валторни, тенори, баритони та басы), дерев'яні (флейти, кларнети, гобої, фаготи, саксофони) та ударні інструменти (малий та великий барабани, тарілки, бубни, ксилофони, трикутники, дзвіночки, литаври). Розрізняють наступні види духового оркестру: малий, середній та великий. Різниця між ними полягає у кількості оркестрантів тв. оркестрових партій.

1.2. Обов'язки керівника дитячого духового оркестру школи мистецтв та планування його діяльності

Важливу роль у організації та підготовці дитячого духового оркестру школи мистецтв відіграє його керівник. Особистість керівника має відповідати низці вимог. Організатор має володіти високим професійним рівнем, високоморальними якостями, любити музичне мистецтво та дітей і добре знати свої обов'язки. Керівник дитячого духового оркестру школи мистецтв – це особа, до численної кількості обов'язків якої відноситься: організація оркестрового колективу, прослуховування потенційних учасників оркестру та підбір його складу, проведення заходів щодо формування та постійного удосконалення виконавських умінь та навичок учасників оркестру, підготовки до гри в оркестрі. Також на керівника дитячого духового оркестру покладаються обов'язки з виховання дисципліни у кожного з учасників оркестрового колективу, та художнього смаку.

Зупинимось на питанні відбору учасників до дитячого духового оркестру. Важливим етапом відбору є виявлення музичних здібностей дітей, які прослуховуються до складу духового оркестру. Особливої

уваги надається таким важливим аспектам, як музичний слух, музична пам'ять та гарне відчуття ритму. Виявлення та перевірка цих необхідних для участі у духовому оркестрі якостей та навичок має проводитись дуже ретельно. Під час перевірки слуху пропонується повторити голосом один чи декілька почутих звуків, заспівати якийсь вокальний твір. Таким же чином перевіряють музичну пам'ять та почуття ритму, а також здатність до виразного виконання твору. Почуття ритму також перевіряється через певні вправи, які передбачають повторення ритмічного малюнку шляхом вистукування або визначення на слух розміру такту [35].

Важливим аспектом є технічні виконавські навички дітей-потенційних учасників оркестру, які тісно пов'язані з фізичним розвитком дітей, фізіологічною будовою виконавського апарату (формою губ, зубів, пальців) та координацією рухів рук та пальців, особливості якого впливають на звукодобування та загальне звучання як окремого учасника так і всього духового оркестрового колективу. Узгоджена взаємодія дихання, виконавського апарату музиканта-духовика, рук та пальців, слуху та почуття ритму є гарантією майстерного виконання. Саме музичний слух контролює роботу виконавського апарату та впливає на відтворення звуків, їх чистоту та чистоту інтонації, тембр звучання, темп та ритм [12].

Окрім виконавських навичок, організатор дитячого духового оркестру має виховувати в його учасників дисципліну та уміння розуміти та виконувати вимоги диригента, а також сприяти музичному просвітництву дітей-оркестрантів, виховувати у них високохудожній музичний смак та вподобання. Окрім цього саме керівник підбирає репертуар оркестрового колективу, у процесі чого він має дотримуватись деяких критеріїв:

- при організації дитячого оркестру необхідно перш за все пам'ятати про вікові та психофізіологічні особливості дитини;

- під час організації оркестрового колективу, організатор має пам'ятати про його вдало врівноважене загальне звучання (за регістром та тембровими групами) та уважно і поступово розподіляти виконавців на кожну оркестрову партію;

- збільшення кількості виконавців однієї із партій вимагає збільшення виконавців усього оркестру.

Одним із найважливіших аспектів роботи керівника дитячого духового оркестру школи мистецтв є планування його діяльності. Даний процес розпочинається з забезпечення приміщення для проведення занять та репетицій дитячого духового оркестру, яке має бути укомплектоване всіма необхідними меблями: пуопітрами та стільцями, нотним матеріалом та необхідною канцелярією, а також запасними частинами для духових музичних інструментів. В межах планування до обов'язків організатора входить складання розкладу занять та репетицій дитячого оркестрового колективу, а також майбутніх виступів та концертів. Організатор також веде облік занять та відповідальний за збереження музичних інструментів, оркестрових меблів та концертного вбрання. Одним із найважливіших етапів планування діяльності дитячого духового оркестру є планування репертуару, що підлягає вивченню протягом учбового року. До репертуару вносяться переважно твори українських композиторів та обробки українських народних пісень. Зміст та технічний аспект творів репертуару мають відповідати здібностям всіх оркестрантів та не перевантажувати їх. Під час підготовки до заняття, керівник також має спланувати і роботу над відповідним твором, який буде розібрано на занятті. Необхідно розділяти частини твору, які планується спочатку розучувати окремо за партіями з кожним учасником оркестру, а які будуть вивчатись одразу всім духовим оркестром.

Отже, керівник дитячого духового оркестру школи мистецтв відіграє провідну роль у організації його діяльності та має бути

високопрофесійним освіченим фахівцем та володіти низкою високоморальних особистісних якостей. Обов'язки керівника дитячого духового оркестру доволі широкі за обсягом та пов'язані як з організаційною роботою над дитячим оркестровим колективом, так і з проведенням заходів щодо формування та постійного удосконалення виконавських умінь та навичок учасників оркестру, їх підготовки до концертної діяльності в оркестрі. Провідну роль постать керівника дитячого духового оркестру відіграє у процесі відбору учасників до оркестрового колективу, оскільки саме керівник проводить прослуховування та визначає наявність та рівень музичних здібностей та виконавської техніки у потенційних учасників дитячого духового оркестрового колективу. Саме керівник дитячого оркестрового колективу займається плануванням його діяльності, складає графік занять, репетицій, концертів та заходів, у яких планується участь дитячого духового оркестру, створює належні умови для музикування та відповідну психологічну атмосферу для результативності музичних занять із учасниками оркестру, заповнює відповідну документацію, слідкує за справністю музичних інструментів, збереженням оркестрових меблів та концертними костюмами. Організатор дитячого духового колективу планує репертуар для вивчення, слідкуючи за його відповідністю віковим особливостям та виконавським здібностям учасників дитячого оркестру.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ДИТЯЧОГО ДУХОВОГО ОРКЕСТРУ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ

2.1. Форми навчально-виховної роботи з дитячим духовим оркестром школи мистецтв

Підготовка учасників дитячого духового оркестру до гри у ньому займає значну кількість часу та зусиль як самого оркестранта, так і керівника оркестру, який поєднує у собі концертмейстера та диригента. Під час навчання учасники духового оркестру мають вчитись грати на музичному інструменті сольо зі своєю групою інструментів, а також у колективі з іншими групами інструментів, прислухатись до своїх напарників по оркестру, слухати акомпанемент та інтонаційні зміни твору. Процес роботи над музичними творами переслідує виховання та набуття учасниками дитячого духового оркестру низки навичок та умінь:

- Слухати, чути та розрізняти музику, виконану цілим оркестром та окремими його інструментальними групами, орієнтуватись та виокремлювати різні теми, супровід тощо;
- Розуміти та прислуховуватись до диригента, чути його вимоги та у відповідності до них грати свою партію, розрізняти його жести;
- Оволодіти навичками читання з листа;
- Оволодіти виконавськими навичками та успішно використовувати їх під час гри в оркестрі.

Перед початком навчально-виховної роботи з учасниками дитячого духового оркестру, керівник має пояснити їм основи інструментально-виконавської діяльності: пояснити правильну постановку корпусу, голови і рук, як правильно тримати інструмент, розповісти про правильну координацію рухів рук та пальців, пояснити

будову та основи постановки виконавського апарату та як правильно ставити мундштук, навчити вірному виконавському диханню та пояснити, що таке атака звуку, допомогти учню набути навички чистого інтонування та ритмічної точності.

Навчально-виховна робота з дитячим духовим оркестровим колективом включає у себе наступні форми:

- індивідуальну;
- групову (робота з ансамблями);
- колективну (робота з оркестром) [40].

Індивідуальна форма навчально-виховної роботи з учасниками дитячого духового оркестру передбачає індивідуальні заняття з кожним окремим оркестрантом. Спочатку проводиться підготовка учня до гри у оркестровому колективі. Коли учень стає учасником оркестрового колективу, індивідуальні заняття полягають у роботі над вдосконаленням виконавських навичок та техніки учасника дитячого духового оркестру. Індивідуальні заняття можуть включати у себе виконання спеціальних технічних вправ, спрямованих на вдосконалення мелодичних, ритмічних навичок та гармонії, роботу над партією, яку оркестрант виконує у складі оркестру або роботу над новим твором, його розучування.

Групова форма навчання полягає у роботі з ансамблями – окремими групами інструментів. Під час групових занять відбувається розучування репертуару окремими групами інструментів. Перед тим, як розпочати групові заняття з членами дитячого духового оркестрового колективу, керівник має ретельно спланувати етапи роботи над твором для опрацювання. Спочатку керівник розбирає твір на партії та вирішує які з них необхідно спочатку розібрати з кожним учасником оркестру окремо, а які можна одразу грати ансамблем. За необхідності виконуються технічні вправи, які містять фрагменти твору, що розучується. Розучування окремих партій під час групових занять не є

плідним, якщо оркестранти не чують увесь твір повністю, тому він час від часу програється всім ансамблем.

Колективна форма навчальної діяльності являє собою продовження індивідуальної та групової форм та полягає в участі усіх учнів в дитячому духовому оркестрі. Метою колективної форми навчання є досконале звучання дитячого духового оркестру та виконання твору на концерті перед публікою.

Індивідуальна та групова форми навчальної роботи готують учасників дитячого духового оркестру до кінцевого результату – колективної форми – гри в оркестрі. Всі завдання, вправи та види діяльності, які використовуються на індивідуальних та групових заняттях сприяють вдосконаленню техніки та виконавських навичок оркестрантів, дозволяють уникнути помилок під час виступу оркестру. Важливим є дотримання принципу поступовості у підборі завдань та вправ для індивідуальних та групових занять. Технічні вправи та музичний матеріал мають ускладнюватись етап за етапом. Під час індивідуальної та групової форм навчальної роботи важливо опрацьовувати не лише репертуар концертної програми майбутнього виступу, але й також тренувати навички читання з листа та повторювати вже пройдений матеріал та вивчені твори для оркестру. Необхідно також вводити нові музичні твори, аранжування та партитури для духового оркестрового колективу.

Концертний виступ є завершенням процесу навчання та дозволяє підвести підсумки роботи, яку було проведено із оркестровим колективом. Виступи перед аудиторією сприяють розвитку артистичності, творчої уваги, а також вимагають від учасників оркестрового колективу дисципліни та вимогливого ставлення до себе, взаєморозуміння з іншими учасниками оркестру, відмінного володіння матеріалом репертуару та бездоганного його виконання, оскільки його

успіх залежить від самовідданої праці усіх учасників оркестрового колективу [26].

Окрім вищезазначених форм навчальної діяльності, важливим аспектом підготовки учасників дитячого духового оркестру є самопідготовка. Кожен оркестрант має прагнути до вдосконалення своїх виконавських навичок та здібностей і на добровільних засадах музикувати та виконувати вправи, необхідні для більш майстерної гри у оркестрі.

Окрім навчальної діяльності, керівник дитячого духового оркестру має також проводити виховну роботу з його учасниками. Основною метою виховної роботи є ознайомлення та поширення серед оркестрантів еталонних зразків народного та світового класичного та сучасного музичного мистецтва й таким чином формування належного музичного смаку. Формами проведення виховної роботи є музичні лекторії та бесіди, демонстрація високохудожніх зразків музичного мистецтва, відвідування творчих вечорів, концертів тощо.

Отже, підготовка учасників дитячого духового колективу проводиться його організатором, який виконує роль концертмейстера та диригента, у наступних формах навчально-виховної діяльності: індивідуальній, груповій та колективній. Кожна з зазначених форм має свої особливості та передбачає досягнення певної мети у процесі підготовки оркестрового колективу до виступу. Індивідуальна та групова форми навчальної роботи передують колективній формі та готують членів дитячого духового оркестру до виступу перед аудиторією. Індивідуальна та групова форма навчальної діяльності з дитячим духовим оркестром передбачає виконання низки технічних вправ, що поступово ускладнюються та розучування партій та твору загалом. Самодисципліна, уміння навчатись та працювати у колективі, а також прагнення до покращення своїх виконавських навичок та умінь сприяє досягненню успіхів у інструментальному виконавстві та в

результаті приводить до впевненого виступу дитячого духового оркестрового колективу на концерті.

2.2. Оркестрові репетиції, як засіб підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв

Важливим етапом підготовки дитячого духового оркестру школи мистецтв до виступу є репетиційна робота, яку керівник оркестрового колективу має завчасно спланувати. Під час розробки репетиційного плану необхідно враховувати низку чинників:

- рівень виконавських навичок та техніки кожного окремого оркестранта та оркестру загалом;
- репертуар до виконання, його складність;
- послідовність етапів опрацювання кожного твору, які складають репертуар;
- форми та методи роботи з кожним оркестрантом та всім оркестровим колективом під час репетицій.

Для вдало організованих та плідних репетицій, керівник-диригент має розробити план роботи над твором. Необхідно враховувати усі труднощі, з якими можуть зіткнутися учасники оркестру у процесі репетиційної роботи, передбачити шляхи їх вирішення та розподілити час на вивчення та опрацювання оркестрових партій. Цей план доцільно розподілити на декілька етапів:

- ознайомлення оркестрантів з твором;
- ознайомлення та розучування оркестрантами їх партій на групових репетиціях;
- опрацювання твору на загальних репетиціях.

Ознайомленню оркестрантів з твором може передувати завчасне ними вивчення їх партій, проте за умови недостатнього рівня

виконавської майстерності це є поганою ідеєю. На групових репетиціях доцільно опрацьовувати технічно складні елементи твору та кожної оркестрової партії. Загальні оркестрові репетиції дозволяють поєднати результати зусиль, отримані на індивідуальних та групових репетиціях, а також попрацювати над загальним звучанням всього оркестру та вдосконалити його.

У репетиційній роботі диригентом використовуються певні методи: стимулювальні, навчальні, творчі та традиційні. Стимулювальні методи передбачають заохочення до участі у оркестровому колективі та доцільні на етапі набору учасників до оркестру. До стимулювальних відносяться бесіда, переконання, заохочення та метод мотивації. Навчальні методи включають у себе метод порівняння, багаторазового повторення, словесної інтерпретації музичного образу, вибіркового вивчення фрагментів музичного твору, метод зміни темпових та динамічних характеристик; метод перевірки та виявлення знань та умінь. Група творчих методів включає в себе метод емоційної драматургії, метод музичного узагальнення, створення художнього контексту, створення вже створеного та метод гірлянд випадковостей та асоціацій. До традиційних методів відносяться: інформаційно-ілюстративний, пояснювальний та інструктивно-практичний [20, с. 160].

Стимулювальний метод *бесіда* передбачає роз'яснення потенційним учасникам оркестрового колективу важливої ролі інструментального музичного мистецтва та виконавства. Метод *переконання* передбачає аргументацію необхідності участі у оркестровому колективі, його виховне значення та перспективу творчого та виконавського розвитку. Метод *мотивації* передбачає уміння керівника дитячого духового оркестру зацікавити його потенційних учасників та заохотити їх до участі в оркестрі. Підвищенню мотивації сприяють перемоги оркестрового колективу на конкурсах, підбір цікавого музичного матеріалу для репертуару.

Навчальні методи включають у себе як загально педагогічні так і суто музичні методи. Метод *порівняння* полягає у зіставленні відмінних та однакових елементів музичного твору, творів різних жанрів, різних виконавських прийомів і т.д. У репетиційній діяльності метод порівняння використовується для визначення відмінностей та схожостей між творами та виконавськими прийомами, для визначення вже знайомих музичних творів із низки представлених до прослуховування, інтерпретація музичного твору словесно або за допомогою інших видів мистецтва. Метод *словесної інтерпретації музичного образу* дозволяє учасникам дитячого духового оркестру зрозуміти та усвідомити художні образи, представлені у музичному творі. Метод *багаторазового повторення* допомагає кращому вивченню твору, дозволяє вдосконалити виконавську техніку та запам'ятати позицію виконавського апарату, ритмічні паттерни твору, допомагає опрацювати та вивчити складні фрагменти оркестрової партії. Метод *вибіркового вивчення фрагментів музичного твору* використовується для відпрацювання складних фрагментів твору, що дозволяє попередити можливі помилки під час оркестрового виконання. Метод *зміни темпових та динамічних характеристик* впроваджується з метою подолання труднощів у швидкій зміні темпу під час виконання музичного твору, дозволяє запам'ятати аплікатуру та довести до автоматизму виконання швидких за темпом уривків твору. Метод *перевірки знань та умінь* передбачає перевірку виконання партій твору, виявлення прогалин у виконавській техніці, зацікавленість учасників оркестрового колективу результатом репетиційних занять та їх відданість процесу опанування нового музичного твору.

Творчий метод *музичного узагальнення* передбачає роботу над засвоєнням учасниками оркестрового колективу основоположних знань, необхідних для їхнього творчого та виконавського розвитку [1]. Метод *створення художнього контексту* передбачає розвиток образного

мислення оркестрантів за рахунок звернення до інших видів мистецтва окрім музичного, а також до інших галузей наукових знань [13]. Метод *створення вже створеного* поєднує у собі ініціативність учасників оркестрового колективу до отримання знань у галузі музичного мистецтва, їх здібності до творчої діяльності, сприйняття та суб'єктивну інтерпретацію музичного твору [37]. Метод *гірлянд випадковостей і асоціацій* спрямовано на формування асоціативності та образності мислення учасників дитячого духового оркестру.

Традиційний *інформаційно-ілюстративний* метод вживається з метою повідомити фактичні дані. *Пояснювальний* метод вживається для роз'яснення понять та явищ за допомогою використання наочних засобів. *Інструктивно-практичний* метод полягає у наданні рекомендацій щодо дій учасників оркестрового колективу у процесі навчальної діяльності [20].

У процесі репетиції провідного значення набуває спілкування диригента з дитячим духовим оркестром. У цьому аспекті важливого значення набуває ораторські навички диригента, його уміння вказувати на недоліки у звучанні оркестру та пояснювати шляхи їх виправлення. Диригент має вміти стисло, змістовно, зрозуміло та ввічливо озвучувати свої зауваження та терпляче виправляти помилки у виконанні, якщо такі є [35].

Репетиція має проходити у відповідно облаштованому приміщенні, яке відповідатиме усім вимогам щодо інтонаційної чистоти звучання музичних інструментів. Площа приміщення для репетиції має бути достатньою, щоб у ньому вільно розмістились усі учасники оркестру. Приміщення має зберігати відповідний температурний режим та відповідати належним акустичним вимогам задля збереження чистоти строю оркестру та уникнення реверберації та злиття тембрів музичних інструментів. Бажано проводити репетиції в умовах подібних до таких,

що відповідають умовам, у яких відбуватиметься виступ оркестру: в приміщенні або на відкритому повітрі.

Отже, репетиція – це важливий елемент підготовки дитячого духового оркестру, який має бути завчасно спланований. Під час планування диригент має враховувати рівень виконавських навичок та техніки кожного окремого оркестранта та оркестру загалом; складність репертуару, що виконуватиметься; послідовність етапів опрацювання кожного твору, які складають репертуар; форми та методи роботи з кожним оркестрантом та всім оркестровим колективом під час репетицій. Репетиція складається з декількох етапів: • ознайомлення оркестрантів з твором; • ознайомлення та розучування оркестрантами їх партій на групових репетиціях; • опрацювання твору на загальних репетиціях. У репетиційній роботі диригентом використовуються певні методи: стимулювальні, навчальні, творчі та традиційні. Стимулювальні включають у себе бесіду, переконання, заохочення та метод мотивації. До навчальних методів відносяться: метод порівняння, багаторазового повторення, словесної інтерпретації музичного образу, вибіркового вивчення фрагментів музичного твору, метод зміни темпових та динамічних характеристик; метод перевірки та виявлення знань та умінь. Група творчих методів складається з методу емоційної драматургії, методу музичного узагальнення, методу створення художнього контексту, методу створення вже створеного та методу гірлянд випадковостей та асоціацій. До традиційних методів відносяться: інформаційно-ілюстративний, пояснювальний та інструктивно-практичний. Ораторські навички диригента відіграють важливу роль у репетиційному процесі, оскільки успішність репетицій залежить від вдалого спілкування диригента з оркестровим колективом. Диригент має вміти стисло, змістовно, зрозуміло та ввічливо озвучувати свої зауваження щодо помилок у звучанні оркестру та терпляче їх виправляти. Приміщення для репетицій має відповідати наступним

вимогам: бути достатньо великим для вільного розміщення усіх учасників оркестру; зберігати відповідний температурний режим та відповідати належним акустичним вимогам задля збереження чистоти строю оркестру та уникнення реверберації. Репетиції доцільно проводити в умовах, які відповідатимуть умовам виступу оркестру – в приміщенні або на відкритому повітрі.

ВИСНОВКИ

Під час роботи над дослідженням ми дійшли наступних висновків:

1. «Дитячий духовий оркестр» – це один із видів дитячого колективного музикування, під час якого діти виступають музикантами-інструменталістами, які на духових інструментах виконують музичні твори, що відповідають їх віковим та виконавським здібностям. До складу духового оркестру входять мідні (корнети, альти, валторни, тенори, баритони та баси), дерев'яні (флейти, кларнети, гобої, фаготи, саксофони) та ударні інструменти (малий та великий барабани, тарілки, бубни, ксилофони, трикутники, дзвіночки, литаври). Розрізняють наступні види духового оркестру: малий, середній та великий. Різниця між ними полягає у кількості оркестрантів та оркестрових партій.

2. Керівник дитячого духового оркестру школи мистецтв відіграє провідну роль у організації його діяльності та має бути високопрофесійним освіченим фахівцем та володіти низкою високоморальних особистісних якостей. Обов'язки керівника дитячого духового оркестру доволі широкі за обсягом та пов'язані як з організаційною роботою над дитячим оркестровим колективом, так і з проведенням заходів щодо формування та постійного удосконалення виконавських умінь та навичок учасників оркестру, їх підготовки до концертної діяльності в оркестрі. Провідну роль постать керівника дитячого духового оркестру відіграє у процесі відбору учасників до оркестрового колективу, оскільки саме керівник проводить прослуховування та визначає наявність та рівень музичних здібностей та виконавської техніки у потенційних учасників дитячого духового оркестрового колективу. Саме керівник дитячого оркестрового колективу займається плануванням його діяльності, складає графік занять, репетицій, концертів та заходів, у яких планується участь дитячого духового оркестру, створює належні умови для музикування та

відповідну психологічну атмосферу для результативності музичних занять із учасниками оркестру, заповнює відповідну документацію, слідкує за справністю музичних інструментів, збереженням оркестрових меблів та концертними костюмами. Організатор дитячого духового колективу планує репертуар для вивчення, слідкуючи за його відповідністю віковим особливостям та виконавським здібностям учасників дитячого оркестру.

3. Підготовка учасників дитячого духового колективу проводиться його організатором, який виконує роль концертмейстера та диригента, у наступних формах навчально-виховної діяльності: індивідуальній, груповій та колективній. Кожна з зазначених форм має свої особливості та передбачає досягнення певної мети у процесі підготовки оркестрового колективу до виступу. Індивідуальна та групова форми навчальної роботи передують колективній формі та готують членів дитячого духового оркестру до виступу перед аудиторією. Індивідуальна та групова форма навчальної діяльності з дитячим духовим оркестром передбачає виконання низки технічних вправ, що поступово ускладнюються та розучування партій та твору загалом. Самодисципліна, уміння навчатись та працювати у колективі, а також прагнення до покращення своїх виконавських навичок та умінь сприяє досягненню успіхів у інструментальному виконавстві та в результаті приводить до впевненого виступу дитячого духового оркестрового колективу на концерті.

4. Репетиція – це важливий елемент підготовки дитячого духового оркестру, який має бути завчасно спланований. Під час планування диригент має враховувати рівень виконавських навичок та техніки кожного окремого оркестранта та оркестру загалом; складність репертуару, що виконуватиметься; послідовність етапів опрацювання кожного твору, які складають репертуар; форми та методи роботи з кожним оркестрантом та всім оркестровим колективом під час

репетицій. Репетиція складається з декількох етапів: • ознайомлення оркестрантів з твором; • ознайомлення та розучування оркестрантами їх партій на групових репетиціях; • опрацювання твору на загальних репетиціях. У репетиційній роботі диригентом використовуються певні методи: стимулювальні, навчальні, творчі та традиційні. Стимулювальні включають у себе бесіду, переконання, заохочення та метод мотивації. До навчальних методів відносяться: метод порівняння, багаторазового повторення, словесної інтерпретації музичного образу, вибіркового вивчення фрагментів музичного твору, метод зміни темпових та динамічних характеристик; метод перевірки та виявлення знань та умінь. Група творчих методів складається з методу емоційної драматургії, методу музичного узагальнення, методу створення художнього контексту, методу створення вже створеного та методу гірлянд випадковостей та асоціацій. До традиційних методів відносяться: інформаційно-ілюстративний, пояснювальний та інструктивно-практичний. Ораторські навички диригента відіграють важливу роль у репетиційному процесі, оскільки успішність репетицій залежить від вдалого спілкування диригента з оркестровим колективом. Диригент має вміти стисло, змістовно, зрозуміло та ввічливо озвучувати свої зауваження щодо помилок у звучанні оркестру та терпляче їх виправляти. Приміщення для репетицій має відповідати наступним вимогам: бути достатньо великим для вільного розміщення усіх учасників оркестру; зберігати відповідний температурний режим та відповідати належним акустичним вимогам задля збереження чистоти строю оркестру та уникнення реверберації. Репетиції доцільно проводити в умовах, які відповідатимуть умовам виступу оркестру – в приміщенні або на відкритому повітрі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллин Э.Б., Николаева Е.В. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе. Москва., 1983. 336 с.
2. Апатский В. Н. Теория и практика духового исполнительства в Украине. К. : НМАУ им. П.И. Чайковского, 2000. 248 с.
3. Апатский В.Н. Основы теории методики духового музыкально-исполнительского искусства. К. : НМАУ им. П.И. Чайковского, 2006. 430 с.
4. Барсова И.А. Книга об оркестре. М.: Музыка, 1969. 232 с.
5. Блажевич В.М.. Ежедневные коллективные упражнения. Ноты : для дух. орк. : партитуры. М. : Музыка, 1991. 230 с.
6. Бродський Г.Л., Горбенко О.Б., Сметана С.О. Оркестровий клас.: навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. 328 с.
7. Бублей С.П. Детский оркестр: Пособие для муз. руководителей детских дошкольных учреждений. Л. : Музыка. Ленингр. отд-ние, 1983. 103 с.
8. Ветлугина Н.А. Детский оркестр. М.:Музыка,1976. 95 с.
9. Гладких А.В. Методика навчання гри на духових інструментах : навчальний посібник. Харк. держ. акад. культури. Х., 2008. 107 с.
10. Гладких А.В. Методика формування виконавської майстерності на духових інструментах : навчальний посібник із курсу "Спеціальний інструмент" для студентів ВНЗ I - IV рівнів акредитації. Харк. держ. акад. культури. Вінниця : Нова Кн., 2014. 199 с.
11. Гладких А.В. Особливості початкового періоду навчання гри на духових інструментах. Вісник Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство: зб. наук. пр. Харків, 2010. № 1. С. 192–194.

12. Гладких А.В. Специфічні основи техніки звукодобування на духових інструментах. Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури, [Акад. мистецтв України, Ін-т культурології]. Харків, 2010. Вип. 30.С. 212–222. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/r1o_old_2017/ku/kultura30/24.pdf
13. ГорюноваЛ.В. На пути к педагогике искусства. Москва: Музыка в школе, 1988. №2. С. 32–40.
14. Готлиб А.Д. Основы ансамблевой техники. М. : Музыка, 1971. 94 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1554373/>
15. Григор'єв Г.М. Работа диригента з духовим оркестром : посібник метод. рекомендацій; Голов. упр. культури, мистец. та охорони культ. спадщини України. К., 2004. 213 с.
16. Диков Б. Методика обучения игре на духовых инструментах. М. : Музыка, 1983. 73 с.
17. Диков Б. О дыхании при игре на духовых инструментах. М., 1956. 53 с.
18. Дирижёрское исполнительство : практика, история, эстетика / ред.-сост., авт. вступ. ст., доп. и коммент. Лео Гинзбург. М. : Музыка, 1975. 632 с.
19. Ержемский Г.Л. Психология дирижирования Некоторые вопросы исполнительства и творческого взаимодействия дирижера с музыкальным коллективом. М. : Музыка, 1988. URL: <https://www.twirpx.com/file/693880/>
20. Зуб Г.В. Щодо методів репетиційної роботи з аматорськими інструментальними колективами. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2018. Вип. 155. С. 159-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_155_37
21. Лаптев И.Г. Детский оркестр в начальной школе: кн.для учителя. М. : ВЛАДОС, 2001. 176 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/251546/>

22. Лапченко В.П. Грає дитячий оркестр народних інструментів. К. „Музична Україна” 1988. с.63
23. Лапченко В.П. Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів. К.: Музична Україна, 1985. 65 с.
24. Мордкович Л. Дитячий музичний колектив: деякі аспекти роботи. Вопросы музыкальной педагогики. / сост. В.И. Руденко. Москва : Музыка, 1986. Вып. 7. 137 с.
25. Нежинский О.М. Детский духовой оркестр. М. : Музыка, 1989. 128 с.
26. Ніколенко Л.І. Формування інструментально-виконавських умінь учнів у процесі ансамблевого музикування. Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. 2018. Вип. 170. С. 212-216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_170_50
27. Палшков Б. Особливості оркестрового виконавства. Музыка. 1971. № 2. С.26-27.
28. Пляченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями: монографія. Кіровоград, 2010. 428 с.
29. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів: Постанова Кабінету Міністрів України від 6.05.2001 р. N 433. Дата оновлення: 26.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-2001-%D0%BF#Text>
30. Про мистецьку школу: наказ Міністерства культури України від 09.08 2018 року № 686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-18#Text>
31. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 24.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

32. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. Дата оновлення: 16.10.2020.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
33. Рогаль-Левицкий Д.Р. Беседы об оркестре. М.: Музыка, 1961. 287 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/790156/>
34. Розанов С. Основы методики преподавания игры на духовых инструментах М. : Госмузиздат, 1938. 243 с.
35. Свечков Д.В. Духовой оркестр : учебное пособие для муз. училищ. М. : Музыка, 1977. 271 с.
36. Терлецький М.М. Методика роботи з духовим оркестром : навчальний посібник для вузів культури та мистецтв. Рівне : Перспектива, 2000. 156 с.
37. Усачева В.О. Музыкальное искусство: программно-методические материалы. Москва, 2001. 250 с.
38. Федотов А. Методика обучения игре на духовых инструментах. М. : Музыка, 1975. 158 с.
39. Шемет Л. В. Дитяче оркестрове виконавство в народно-інструментальному мистецтві України другої половини ХХ ст.: творчий аспект. Культура України. Серія : Мистецтвознавство. 2018. Вип. 59. С. 312-322. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2018_59_31
40. Юцевич Є.Є. Малий духовий оркестр. Вид.3-є. К. : Держ. вид. образ. мистецтва і муз. літ-ри, 1960. 183 с.
41. Юцевич Ю.Є. Музыка. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2009. 352 с.

Склад духового оркестру Станіславської школи мистецтв

Викладач – Лелеко М.М.

1. Пилипенко Ксенія-труба.
2. Сіроштан Сергій-корнет 2
3. Лелеко Анна-корнет 2
4. Бендюга Галина-піаніка
5. Міцкевич Микола-альт 1
6. Мізернюк Дмитро- альт 2
7. Гурський Іван-тенор 1
8. Кецько Олександр-тенор 2
9. Чуприна Богдан-тенор 2
10. Краснобаєв Артур-баритон
11. Сонько Дмитро-бас 2
12. Бендюга Іван-великий барабан

Репертуар дитячого духового оркестру**Станіславської школи мистецтв**

Керівник – Лелеко М.М.

1. «Похідний марш» С. Павлов.
2. «Летка єнка» Р. Лехтінен.
3. Марш «Новачок» А. Школяр.
4. «Гама-джаз» Є. Медведовський.
5. Марш «Вишнева гора» Ю. Олелько.
6. Марш «Туга за батьківщиною» Д. Трифонов.
7. Марш із к/ф «Веселі хлоп'ята» І. Дунаєвський.
8. «Травневий вальс» І. Лученок.
9. «Гусарський марш» А. Петров.
10. Марш «Прощання слов'янки» В. Агапкін.

Афіша

Сценарій концерту «Шляхами знайомих мотивів»

Доброго дня!

Сьогодні пропонуємо вашій увазі творчий концерт «Шляхами знайомих мотивів» на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» студента Лелеко Миколи заочної форми навчання, кафедри музичного мистецтва, факультету культури і мистецтва, Херсонського Державного Університету.

Запрошуємо вас прослухати твори у виконанні Станіславського дитячого духового оркестру під керівництвом Лелеко Миколи.

Над містом линуть голоси мелодій —
І полька, й марш, фокстрот і вічний вальс...
Ця музика із заходу і сходу,
Це духовий оркестр спиняє час.

До вашої уваги «Похідний марш» С.Павлов

Наш настрій — явище мінливе і залежить від безлічі факторів. Але тільки в наших силах зробити його не просто хорошим, а чудовим і неповторним! Для цього кожен з нас використовує свої прийоми. Хтось в цей момент хоче співати, а хтось-танцювати!

Ми знаймо, що навесні природа оживає,
А з нею настрій наш як квітка розквітає!
Зимую сніг пухнастим килимом лягає
І настрій білими сніжинками кружляє!
А осінь подарує нам свій дивовижний скарб —
Чудове кольорове листя та яскравість фарб.
І буде настрій наш і восени чудовий:
Як лист осінній різнокольоровий.

А зараз прослухайте, будь ласка, «Летка-єнка» Р.Лехтінен.

«Якби знову стати дитиною». Майже всі хочуть повернутися хоч на мить у безхмарну і безтурботну пору, коли можна було цілими днями бігати за метеликами, пускати мильні бульбашки з балкона і годинами розглядати яскраві картинки у великих книгах...

А зараз лунає марш «Новачок» А.Школяр

"Джаз – не просто музика. Він несе у собі універсальне послання миру, гармонійно поєднуючи мелодію і зміст, розповідаючи про важливі

для кожного цінності, створюючи унікальні можливості для взаєморозуміння.

Ця музика уміє хвилювати і заспокоювати. Вміє бути звичною і у той же час незбагненою і непередбачуваною. Яскравою і неординарною.

А так бувало вже не раз –
Непевної, гіркої миті
Я увімкну легенько джаз
І вже забуду – все на світі!

І хай звучить не для овацій,
Коли платівку я пушу,
Дивний вогонь імпровізацій
І... тиха музика дощу!

Виконується «Гама-джаз» Є.Медведовський

Всміхайтесь, люди, це для всіх важливо!
Бо усмішка освітлює людину.
Без усміху прожити неможливо
Й не просто дуже і єдину днину.
Йде через неї до людей повага,
Розрада, щирість, доброта і ласка.
І криється в ній радість і увага.
Всміхайтесь щиро, від душі, будь ласка!
Від цього на душі стає світліше,
Все сіре й чорне в кольорі засяє.
То ж на життя дивіться веселіше,
Хай музика у вас в душі лунає.
А на обличчі — усмішка, як сонце!
І гарний настрій, і весела вдача.
Постукає вам щастя у віконце.
Та, навіть, як ворона десь закриче,
Це музикою в серці пролунає.
Й відбудеться з природою розмова.
Бо усмішка усіх людей єднає —
Це доброти і миру спільна мова.

До вашої уваги марш із к/ф «Веселі хлоп`ята» І.Дунаєвський.

Вагу козацька віра має,
Не продаючись з молотка.
На бій за правду надихає
І юнака, і старика.

Її хранить козацьке серце.
Храм духу маючи в собі.
Вона –до Царства Бога дверці,
Порадниця в гіркій журбі.

Без віри вмерла б Україна,
Погас би в душах Світла сад.
А з нею і лиха година
Отримує духовний лад.

Прослухайте, будь ласка, марш «Вишнева гора» Ю.Олелько.

Любов у нас до Батьківщини
Іде із серця глибини.
Ми — патріоти України,
Її ми дочки і сини.

Хоч за походженням людини
Її тече у жилах інша кров,
Ми — громадяни України,
До неї вірна в нас любов!

Тут народились ми й живемо,
Тут щастя випало рости.
Палку любов в серцях несемо
Ми — українці, я і ти!

І сила, й мудрість до людини
Від Матері-Вітчизни йде.
Ми — патріоти України
І кращої нема ніде!

Нам наймиліша і єдина
Вітчизна за усі світи!
Чарівна, рідна Україна,
Ми — українці, я і ти!

Лунає марш «Туга за Батьківщиною» Д.Трифонов.

На цьому творча частина кваліфікаційної роботи завершена.

Дякую за увагу!